

Số: /TTr-BGDĐT

Hà Nội, ngày tháng năm 2024

Dự thảo**TỜ TRÌNH**
Dự án Luật Nhà giáo

Kính gửi: Chính phủ

Thực hiện nhiệm vụ Thủ tướng Chính phủ giao nghiên cứu, đề xuất xây dựng dự án Luật điều chỉnh về nhà giáo để Chính phủ xem xét, báo cáo Ủy ban Thường vụ Quốc hội đưa vào chương trình xây dựng pháp luật giai đoạn từ năm 2022-2025; căn cứ Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật; Thông báo số 3525/TB-TTKQH kết luận của Ủy ban Thường vụ Quốc hội về dự kiến Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2025, điều chỉnh Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2024, Bộ Giáo dục và Đào tạo đã soạn thảo dự thảo Luật Nhà giáo với những nội dung cơ bản như sau:

I. SỰ CẦN THIẾT BAN HÀNH VĂN BẢN**1. Cơ sở chính trị**

Trong quá trình lãnh đạo cách mạng, xây dựng và phát triển đất nước, Đảng ta luôn xác định quan điểm giáo dục là sự nghiệp của toàn Đảng, toàn dân và “*Thực sự coi phát triển giáo dục – đào tạo là quốc sách hàng đầu*”; nhằm phát huy nguồn lực con người, đáp ứng yêu cầu xây dựng, bảo vệ Tổ quốc và hội nhập quốc tế. Đặc biệt, Đảng ta luôn khẳng định tầm quan trọng, vai trò quyết định của đội ngũ nhà giáo đối với nâng cao chất lượng giáo dục - *yếu tố có ý nghĩa quyết định đối với phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao, phát triển con người, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa và hội nhập quốc tế*. Việc nghiên cứu, ban hành một đạo luật điều chỉnh về nhà giáo là hết sức cần thiết dựa trên một số cơ sở sau đây:

Nghị quyết Hội nghị lần thứ Hai, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khoá VIII về định hướng chiến lược phát triển giáo dục - đào tạo trong thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hoá và nhiệm vụ đến năm 2000 đã đề ra giải pháp “*Xây dựng đội ngũ giáo viên, tạo động lực cho người dạy, học. Giáo viên là nhân tố quyết định chất lượng của giáo dục và được xã hội tôn vinh*”.

Kết luận số 14-KL/TW ngày 26/7/2002, Hội nghị lần thứ Sáu, Ban Chấp hành Trung ương khoá IX về tiếp tục thực hiện Nghị quyết Trung ương 2 khoá VIII, phương hướng phát triển giáo dục - đào tạo, khoa học và công nghệ đến năm 2005 và đến năm 2010 đã chỉ ra một trong những nhiệm vụ để nâng cao chất lượng, hiệu quả giáo dục là “*Hoàn thiện hệ thống cơ chế, chính sách, phát hiện, đào tạo, bồi dưỡng, sử dụng nhân tài, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hoá, hiện đại hoá. Sớm xây dựng chính sách sử dụng và tôn vinh các nhà giáo, cán bộ quản lý giỏi, có công lao*

lớn trong sự nghiệp giáo dục, đào tạo”.

Chi thị số 40/2004/CT-TW ngày 15/6/2004 của Ban Chấp hành Trung ương về việc xây dựng, nâng cao chất lượng đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục đã xác định “*nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục là lực lượng nòng cốt, có vai trò quan trọng*” và đặt ra nhiệm vụ nghiên cứu, chuẩn bị để trình Quốc hội ban hành Luật Giáo viên.

Nghị quyết số 19-NQ/TW ngày 25/10/2017, Hội nghị lần thứ Sáu, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XII về tiếp tục đổi mới và quản lý, nâng cao chất lượng và hiệu quả hoạt động của các đơn vị sự nghiệp công lập đặt ra nhiệm vụ, giải pháp “*Sửa đổi, bổ sung pháp luật về công chức, viên chức, đội ngũ nhà giáo và pháp luật có liên quan*”.

Nghị quyết Hội nghị lần thứ Tám, Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế đã nhấn mạnh: “*Nâng cao nhận thức và vai trò quyết định chất lượng giáo dục và đào tạo của đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục*”; đồng thời, xác định một trong những nhiệm vụ, giải pháp trọng tâm để thực hiện đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục, đào tạo là “*phát triển đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo*”.

Kết luận số 51-KL/TW ngày 30/5/2019 của Ban Bí thư về tiếp tục thực hiện Nghị quyết Trung ương 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế đề ra nhiệm vụ, giải pháp: “*Kịp thời, đồng bộ thể chế hóa các quan điểm, chủ trương của Đảng về phát triển giáo dục và đào tạo*”.

Nghị quyết Đại hội Đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng đã đề ra mục tiêu đột phá chiến lược giai đoạn 2021-2030 của nước ta là “*Phát triển nguồn nhân lực, nhất là nguồn nhân lực chất lượng cao; ưu tiên phát triển nguồn nhân lực cho công tác lãnh đạo, quản lý và các lĩnh vực then chốt trên cơ sở nâng cao, tạo bước chuyển biến mạnh mẽ, toàn diện, cơ bản về chất lượng giáo dục, đào tạo gắn với cơ chế tuyển dụng, sử dụng, đãi ngộ nhân tài...*”.

Các văn bản nêu trên thể hiện sự quan tâm sâu sắc, toàn diện, liên tục, nhất quán của Đảng đối với việc xây dựng, phát triển đội ngũ nhà giáo ở các khía cạnh cơ bản sau:

Một là, vị trí, vai trò, trách nhiệm của nhà giáo.

Hai là, tiêu chuẩn, quy chuẩn nhà giáo.

Ba là, quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng nhà giáo.

Bốn là, tuyển dụng, sử dụng, đãi ngộ, tôn vinh nhà giáo.

Như vậy, chủ trương của Đảng và Nhà nước đều xác định lực lượng nhà giáo là yếu tố quan trọng nhất, nền tảng nhất, cốt lõi nhất quyết định chất lượng giáo dục. Lực lượng nhà giáo là tài sản và vốn quý báu nhất của Ngành để thực hiện sứ mệnh

cao cả. Do đó, phát triển đội ngũ nhà giáo đủ về số lượng, tốt về chất lượng là trọng tâm, xuyên suốt của ngành Giáo dục, là khâu đột phá trong việc cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cao – nhân tố đột phá chiến lược để phát triển đất nước.

Các quan điểm, chủ trương nêu trên của Đảng cần được thể chế hóa thành luật để tạo cơ sở pháp lý vững chắc, tạo đột phá cho việc phát triển đội ngũ nhà giáo, đáp ứng yêu cầu trước mắt cũng như đáp ứng định hướng chiến lược phát triển đất nước đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045.

2. Cơ sở pháp lý

Điều 61 Hiến pháp 2013 khẳng định: “*Phát triển giáo dục là quốc sách hàng đầu nhằm nâng cao dân trí, phát triển nguồn nhân lực, bồi dưỡng nhân tài*”. Tiếp tục thể chế hóa chủ trương này, trong giai đoạn 2010-2021, các cơ quan có thẩm quyền các cấp đã ban hành hơn 200 văn bản quy định trực tiếp hoặc liên quan đến đội ngũ nhà giáo, cụ thể như sau:

- Quốc hội ban hành 03 Luật trực tiếp quy định các vấn đề về nhà giáo, bao gồm: Luật Giáo dục năm 2019, Luật Giáo dục đại học (năm 2012 và sửa đổi năm 2018), Luật Giáo dục nghề nghiệp năm 2014.

Bên cạnh đó, hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo cũng chịu sự chi phối của một số Luật, bao gồm: Luật Viên chức năm 2010, Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Cán bộ, công chức và Luật Viên chức năm 2018; Luật Tổ chức Chính phủ năm 2015; Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2015; Luật Tổ chức chính phủ và Luật Tổ chức chính quyền địa phương sửa đổi năm 2019; Luật Công đoàn năm 2012; Luật Bảo hiểm xã hội năm 2014; Bộ luật Lao động năm 2019, Luật Người khuyết tật năm 2010; Luật Thể dục, thể thao năm 2006; Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Thể dục, thể thao năm 2018...

- Chính phủ và các Bộ, ngành đã ban hành hơn 100 văn bản dưới Luật quy định chi tiết và hướng dẫn thực hiện các Luật nêu trên.

Mặc dù các quy định cụ thể để quản lý, phát triển đội ngũ về nhà giáo được ban hành tương đối đầy đủ, song chưa bảo đảm được tính đồng bộ, toàn diện, phù hợp. Số lượng văn bản liên quan được ban hành lớn, đa dạng do nhiều chủ thể ban hành vào những thời điểm khác nhau nên có tình trạng chồng chéo trong quy định, khó áp dụng trong thực tiễn, cụ thể:

a) Luật Viên chức điều chỉnh đối tượng là “*công dân Việt Nam được tuyển dụng theo vị trí việc làm, làm việc tại đơn vị sự nghiệp công lập*”. Như vậy, đội ngũ nhà giáo ngoài công lập và nhà giáo nước ngoài vào giảng dạy tại Việt Nam không thuộc phạm vi điều chỉnh của Luật Viên chức. Trong khi đội ngũ nhà giáo là người Việt Nam và người nước ngoài hoạt động trong cả cơ sở giáo dục công lập và cơ sở giáo dục ngoài công lập. Đội ngũ nhà giáo và cán bộ quản lý giáo dục (CBQLGD) ở các cơ sở giáo dục ngoài công lập chiếm tỷ lệ tương đối lớn trên tổng số nhà giáo đang hoạt động trong ngành Giáo dục (khoảng 10%). Trong khi xu thế xã hội hóa giáo dục và hợp tác quốc tế về giáo dục ngày càng được đẩy mạnh, số nhà giáo làm việc trong các cơ sở giáo dục ngoài công lập và nhà giáo là người nước ngoài vào Việt Nam giảng dạy ngày càng tăng trong thời gian tới. Như vậy, cùng là nhà giáo

nhưng nhà giáo là người Việt Nam giảng dạy trong các cơ sở giáo dục công lập thì bị điều chỉnh bởi Luật Viên chức, còn nhà giáo giảng dạy trong các cơ sở giáo dục ngoài công lập và nhà giáo là người nước ngoài vào Việt Nam giảng dạy thì bị điều chỉnh chung bởi pháp luật về lao động nên không có sự thống nhất trong công tác quản lý, không đảm bảo sự bình đẳng trong việc thực hiện các chế độ, chính sách đối với các nhà giáo.

Đồng thời, hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo hoàn toàn khác biệt với các ngành nghề khác về yêu cầu, tính sáng tạo, chuyên nghiệp, sản phẩm,... nên việc áp dụng pháp luật chung về lao động để thực hiện công tác quản lý nhà giáo chưa hoàn toàn phù hợp. Tương tự, đối tượng áp dụng của Luật Viên chức là viên chức của tất cả các ngành, lĩnh vực. Do đó, các quy định về tuyển dụng, sử dụng, quản lý viên chức trong một số nội dung cụ thể chưa phù hợp với hoạt động nghề nghiệp mang tính đặc thù của nhà giáo. Việc sửa đổi Luật Viên chức để quy định cụ thể, phù hợp với đặc thù nhà giáo vừa không giải quyết triệt để vấn đề bất cập, vừa phá vỡ cơ cấu của Luật Viên chức.

b) Luật Giáo dục 2019 có 01 chương với 14 điều quy định về nhà giáo, Luật Giáo dục đại học, Luật Giáo dục nghề nghiệp có một số điều quy định về nhà giáo nhưng chưa phản ánh rõ đặc thù nghề nghiệp của nhà giáo, chưa thể hiện rõ tư duy đổi mới về xây dựng và quản lý nhà giáo hiện nay. Nhiều vấn đề về nhà giáo được quy định chung hoặc được nhắc đến nhưng chưa có quy định cụ thể (ví dụ như quy định về chuẩn nghề nghiệp, về đạo đức nhà giáo, về chế độ, chính sách của nhà giáo...). Khái niệm nhà giáo chỉ được thể hiện là người “làm gì - ở đâu - dạy trình độ gì” chưa thể hiện được yêu cầu về chất lượng, trách nhiệm, đạo đức và năng lực nghề nghiệp đối với người muốn trở thành nhà giáo và người đang là nhà giáo, nhằm tuyển chọn được những người có phẩm chất, năng lực phù hợp vào ngành sư phạm và đảm bảo tính tôn nghiêm của nghề dạy học – nghề cao quý nhất.

Chưa có khái niệm tường minh về “CBQLGD” mặc dù vị thế và vai trò của CBQLGD luôn luôn được đề cao cùng với nhà giáo và được nhắc đến nhiều trong các văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến giáo dục và đào tạo. Đồng thời, CBQLGD là người có vai trò quan trọng trong công tác quản lý, phát triển đội ngũ nhà giáo. Mặt khác, đối với ngành giáo dục và đào tạo, đa phần CBQLGD được tuyển chọn từ đội ngũ nhà giáo có trình độ năng lực chuyên môn, nghiệp vụ cao.

Chưa có bức tranh tổng thể, rõ ràng về hoạt động nghề nghiệp để làm bật lên vị thế, vai trò của nhà giáo, để xã hội có cái nhìn đúng đắn về nghề dạy học và dành cho nhà giáo sự tôn vinh, bảo vệ xứng đáng. Nhiệm vụ và quyền hạn của nhà giáo chưa thực sự nêu bật được yêu cầu về tính chủ động, sáng tạo cao, chuyên nghiệp, sự linh hoạt với bối cảnh thế giới đang thay đổi từng ngày đối với người làm nghề dạy học; chưa trao cho nhà giáo những quyền tương xứng với vị thế, vai trò đã được Đảng và Nhà nước tuyên ngôn trong các văn kiện, chỉ thị,...

c) Nhiều văn bản dưới luật về nhà giáo được ban hành, tuy nhiên, việc thực hiện cùng lúc quy định của Luật Giáo dục, Luật Giáo dục đại học, Luật Giáo dục nghề nghiệp, Luật Viên chức, Bộ luật Lao động và các văn bản luật khác, nên các quy định còn tản mạn, thậm chí có sự chồng chéo (như quy định về đánh giá nhà

giáo, vừa thực hiện đánh giá theo quy định đối với viên chức, vừa thực hiện theo quy định của chuẩn nghề nghiệp hoặc chuẩn chuyên môn, nghiệp vụ; tiêu chuẩn nhà giáo thực hiện theo tiêu chuẩn chức danh nghề nghiệp, chuẩn nghề nghiệp, các điều lệ trường học;...) vì thế hiệu quả pháp lý thấp.

Như vậy, tuy số lượng văn bản có nội dung quy định về nhà giáo nhiều nhưng do nhiều cơ quan ban hành vào những thời điểm khác nhau nhằm mục đích khác nhau nên các quy định về nhà giáo tản mạn, không phù hợp, thiếu đồng bộ, khi triển khai thực hiện trong thực tiễn còn gây khó khăn cho cơ quan quản lý các cấp và cơ sở giáo dục và nhà giáo; nhiều chủ trương, quan điểm của Đảng về nhà giáo chưa được thể chế đầy đủ và kịp thời¹; một số quan hệ quan trọng chưa được điều chỉnh hoặc quy định chung chung, mờ nhạt, chưa phản ánh rõ đặc điểm nghề nghiệp đặc thù của đội ngũ nhà giáo, là một nguyên nhân cơ bản dẫn đến bất cập về đội ngũ nhà giáo hiện nay cũng như việc xây dựng đội ngũ nhà giáo thực hiện đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục trong các năm tới. Điều đó đặt ra vấn đề cần phải xây dựng Luật riêng về nhà giáo trong khi đã có các Luật khác liên quan.

Có thể có một số cách tiếp cận như sau:

- Sửa các luật liên quan đến nhà giáo. Tuy nhiên, cách này không làm giảm số lượng văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến nhà giáo và các quy định vẫn có thể chồng chéo, có thể còn dẫn đến sự thiếu đồng bộ, thiếu thống nhất trong công tác quản lý, phát triển đội ngũ nhà giáo giữa các cấp học và trình độ đào tạo, giữa nhà giáo trong các cơ sở giáo dục công lập và ngoài công lập, giữa nhà giáo Việt Nam và nhà giáo là người nước ngoài.

- Ban hành đạo luật riêng về nhà giáo quy định tổng thể các vấn đề cơ bản, quan trọng nhất liên quan đến nhà giáo tạo khung pháp lý đồng bộ, toàn diện, có giá trị pháp lý cao phản ánh tính đặc trưng nghề nghiệp của đội ngũ nhà giáo khác biệt với các nghề nghiệp khác (như Trung Quốc, Indonexia, Đài Loan,... đã làm). Cách làm này vừa thể hiện sự quan tâm của Đảng, Nhà nước và xã hội đối với đội ngũ nhà giáo, thống nhất với vị trí, vai trò của nhà giáo đã được Đảng nhận định tại các Nghị quyết nêu trên, vừa thuận lợi cho việc quản lý, xây dựng đội ngũ nhà giáo đáp ứng yêu cầu về chất lượng trong tình hình mới.

Trong đó, khi xây dựng Luật Nhà giáo cần lưu ý giải quyết mối quan hệ giữa Luật Nhà giáo với các luật hiện hành có liên quan trực tiếp đến nhà giáo. Cụ thể:

- Với *Luật Giáo dục, Luật Giáo dục đại học, Luật Giáo dục nghề nghiệp*: Luật Giáo dục, Luật Giáo dục đại học, Luật Giáo dục nghề nghiệp là luật về việc, quy định tổng thể tất cả các nội dung liên quan đến hoạt động giáo dục và đào tạo của Việt Nam theo cấp học và trình độ đào tạo, trong đó có quy định chung về nhà giáo. Luật Nhà giáo là luật về người, chỉ quy định các nội dung liên quan đến quản lý, phát triển đội ngũ nhà giáo, cụ thể hóa và làm rõ các quy định về nhà giáo của Luật Giáo dục, Luật Giáo dục đại học, Luật Giáo dục nghề nghiệp và thống nhất với các Luật này. Trong đó, nội dung nào về nhà giáo tại Luật Giáo dục, Luật Giáo dục đại

¹ Việc thể chế hóa các quan điểm, chủ trương của Đảng và Nhà nước về phát triển giáo dục và đào tạo, nhất là quan điểm "giáo dục là quốc sách hàng đầu" còn chậm và lúng túng (Nghị quyết 29-NQ/TW)

học, Luật Giáo dục nghề nghiệp cần điều chỉnh để phù hợp với yêu cầu mới và để thống nhất chung giữa các cấp học, trình độ đào tạo thì sẽ được điều chỉnh trực tiếp tại Luật Nhà giáo mà không cần ban hành Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Giáo dục hay Luật Giáo dục đại học, Luật Giáo dục nghề nghiệp.

- Với Luật Viên chức: Luật Nhà giáo nếu được ban hành sẽ đảm bảo thống nhất quản lý nhà giáo giữa các cấp học và trình độ đào tạo, giữa nhà giáo trong cơ sở giáo dục công lập và ngoài công lập, giữa nhà giáo là người Việt Nam và người nước ngoài mà Luật Viên chức hiện đang không giải quyết được. Đồng thời, đảm bảo trọng tâm vào tính đặc trưng nghề nghiệp của nhà giáo khác biệt so với các nghề nghiệp khác. Do đó, nhà giáo sẽ thực hiện theo các quy định điều chỉnh tại Luật Nhà giáo. Luật Nhà giáo sẽ bám sát các quy định đối với viên chức tại Luật Viên chức để đảm bảo kế thừa tối đa các quy định chung, thống nhất giữa các ngành, lĩnh vực bên cạnh các quy định đặc thù riêng của Ngành.

3. Cơ sở thực tiễn

3.1. Đặc điểm hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo

Nhà giáo và nghề dạy học có những đặc trưng riêng, khác biệt với viên chức của các ngành, lĩnh vực khác. Một trong những đặc trưng đó là nghề dạy học là “dạy người”, với nhiệm vụ cao cả là nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài - một trong ba khâu đột phá trong phát triển kinh tế, xã hội của đất nước hiện nay. Hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo có những đặc điểm sau:

Thứ nhất, giảng dạy và giáo dục - lao động sư phạm của nhà giáo là lao động đặc biệt, từ đối tượng, công cụ, quy trình cho đến sản phẩm đều do con người thực hiện và trực tiếp tác động đến con người, giúp cho con người sống hạnh phúc, có ích hơn. Đồng thời, lao động sư phạm của nhà giáo cũng góp phần quan trọng trong việc xây dựng và phát triển nguồn nhân lực cho đất nước.

Thứ hai, tính hệ thống liên hoàn, liên thông trong quá trình giáo dục và đào tạo: về nội dung, chương trình giáo dục giữa các cấp học, trình độ đào tạo; về giáo dục nhân cách, kiến thức và văn hóa và chất lượng giáo dục phải thực hiện thường xuyên, liên tục đối với học sinh ở các cấp học, trình độ đào tạo (đầu ra của cấp học, trình độ đào tạo này là đầu vào của cấp học, trình độ đào tạo cao hơn).

Thứ ba, tính thống nhất cao trong phạm vi toàn quốc về kế hoạch giảng dạy, học tập và thi cử; về chuyên môn, nghiệp vụ của nhà giáo; về chế độ, chính sách đối với nhà giáo (nội dung, chương trình, kế hoạch, sách giáo khoa, kiểm tra, đánh giá, thi cử, thời lượng từng tiết học...).

Thứ tư, tính kế hoạch hóa công việc, hoạt động giảng dạy, giáo dục thể hiện từ kế hoạch biên chế năm học (không theo năm hành chính như các ngành, nghề khác), học kỳ, từng tiết học, môn học cụ thể, thời lượng, số thời gian thực hiện, định kỳ kiểm tra, đánh giá... đặt ra cần có các quy định cụ thể, riêng biệt về chế độ làm việc của nhà giáo.

Thứ năm, tính sáng tạo, chuyên nghiệp cao, linh hoạt trong hoạt động nghề nghiệp vì sản phẩm của hoạt động nghề nghiệp nhà giáo là nhân cách, phẩm chất và

năng lực của mỗi người học đáp ứng yêu cầu ngày càng cao của xã hội do sự phát triển nhanh chóng của khoa học và công nghệ cùng xu hướng toàn cầu hóa. Bên cạnh đó, sản phẩm của hoạt động nghề nghiệp nhà giáo cũng có thể là tri thức mới được “sản sinh”.

Thứ sáu, hoạt động giảng dạy, giáo dục liên quan trực tiếp đến mọi gia đình, mọi cá thể trong xã hội, điều này vừa giúp nhà giáo được xã hội quan tâm và đặt nhiều kỳ vọng và cũng đồng thời tạo nên áp lực lớn đối với nhà giáo cao hơn so với người lao động ở các ngành nghề, lĩnh vực khác.

Tính chất đặc thù trong hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo nêu trên đặt ra yêu cầu cần có môi trường làm việc, hành lang pháp lý đầy đủ, đồng bộ, tạo thuận lợi cho nhà giáo yên tâm công tác, yêu nghề và tâm huyết với nghề; tạo điều kiện cho sự phát triển sáng tạo, trong một không gian văn hóa được trân trọng, tôn vinh, ghi nhận, phối hợp và hỗ trợ của toàn xã hội.

3.2. Những bất cập của đội ngũ nhà giáo hiện nay

Tính đến cuối năm học 2021-2022, toàn quốc có khoảng 1,6 triệu nhà giáo, CBQLGD đang làm việc trong các cơ sở giáo dục công lập và ngoài công lập ở các cấp học và trình độ đào tạo. Trong đó: 1.191.777 nhà giáo trong biên chế, 50.473 nhà giáo hợp đồng lao động trong cơ sở giáo dục công lập và 160.856 nhà giáo làm việc ở cơ sở giáo dục ngoài công lập. Các cơ sở giáo dục nghề nghiệp có 81.900 nhà giáo (26.361 nhà giáo trong các trường cao đẳng, 12.713 nhà giáo trong các trường trung cấp, 22.959 nhà giáo trong các trung tâm giáo dục nghề nghiệp và 10.867 nhà giáo thuộc các cơ sở khác có tham gia hoạt động giáo dục nghề nghiệp).

Bên cạnh đó, có hơn 900 nghìn nhà giáo nghỉ hưu vẫn có nhiều đóng góp ở các góc độ khác nhau cho giáo dục. Có gần 115.000 sinh viên đang học tập trong các trường đại học và cao đẳng sư phạm trong cả nước, là nguồn dự bị bổ sung quan trọng cho đội ngũ nhà giáo trong tương lai. Như vậy, có thể thấy, đội ngũ nhà giáo là lực lượng đông đảo nhất trong tổng số công chức, viên chức của tất cả các ngành/lĩnh vực², có vai trò quan trọng trong sự phát triển của đất nước. Đội ngũ nhà giáo hoạt động rộng khắp trong các ngành, lĩnh vực, thuộc thẩm quyền quản lý trực tiếp của nhiều cơ quan, đơn vị khác nhau.

Tuy nhiên, thực tế đội ngũ nhà giáo hiện nay còn có một số bất cập, bao gồm:

a) Về số lượng, cơ cấu, chất lượng

Số lượng đội ngũ nhà giáo đang ngày càng phát triển, đặc biệt là nhóm nhà giáo ngoài công lập, nhà giáo người nước ngoài tham gia các hoạt động giảng dạy, giáo dục ở Việt Nam. Tuy nhiên, cơ cấu đội ngũ giáo viên mầm non, phổ thông còn mất cân đối; "*Vấn đề thừa, thiếu cục bộ giáo viên mầm non, phổ thông diễn tại nhiều địa phương, trong từng cơ sở giáo dục, trong từng cấp học, môn học vẫn chưa được giải quyết triệt để. Nhiều địa phương không đảm bảo tỷ lệ giáo viên/lớp theo quy định của Bộ Giáo dục và Đào tạo. Đặc biệt, thiếu một số lượng lớn giáo viên để đáp ứng yêu cầu triển khai Chương trình giáo dục phổ thông năm 2018*".

² Biên chế sự nghiệp của ngành Giáo dục chiếm khoảng 70% tổng biên chế sự nghiệp của cả nước.

Về chất lượng giáo viên cũng còn bất cập, vì chưa có quy định chuẩn chung cho đội nhà giáo, bao gồm cả nhà giáo trong cơ sở công lập và ngoài công lập.

b) Về cơ chế quản lý đội ngũ nhà giáo

- Chưa có đầy đủ quy định để quản lý nhà giáo ngoài công lập. Các quy định của pháp luật hiện hành, nhất là Luật viên chức để quản lý đối với đội ngũ nhà giáo đã được tuyển dụng vào viên chức. Trong khi đó, trước áp lực về tinh giản biên chế, tinh gọn bộ máy thì giải pháp để giảm gánh nặng về ngân sách nhà nước đầu tư cho giáo dục nói chung, đội ngũ nhà giáo nói riêng là mở rộng hệ thống giáo dục ngoài công lập. Tuy nhiên, chính sách đối với nhà giáo công tác trong các cơ sở giáo dục ngoài công lập chưa được quan tâm đúng mức.

- Việc giao thoa giữa quản lý ngành và quản lý theo địa bàn, lãnh thổ đã tạo ra những bất cập nhất định trong công tác quản lý, phát triển đội ngũ nhà giáo, nhất là đối với các cấp học mầm non, phổ thông và các đơn vị chưa tự chủ. Chẳng hạn, các cơ sở giáo dục là đơn vị trực tiếp sử dụng nhà giáo nhưng không có thẩm quyền tuyển dụng để kịp thời bổ sung số lượng nhà giáo còn thiếu để đáp ứng yêu cầu triển khai chương trình giáo dục; ở hầu hết các địa phương cơ quan quản lý giáo dục không được chủ động tuyển dụng, bổ nhiệm, điều động, biệt phái,... nhà giáo để giải quyết tình trạng thừa – thiếu cục bộ nhà giáo trên địa bàn quản lý, kịp thời đáp ứng nhu cầu về người làm việc trước mỗi năm học; công tác thăng hạng chức danh nghề nghiệp nhà giáo hầu hết không do ngành Giáo dục ở địa phương chủ trì và nhiều nơi không tổ chức nên việc thực hiện chế độ, chính sách của nhà giáo chưa kịp thời, không động viên nhà giáo phấn đấu phát triển nghề nghiệp, nâng cao năng lực chuyên môn, nghiệp vụ, nâng cao chất lượng giảng dạy, giáo dục...

- Việc bỏ biên chế suốt đời đối với giáo viên và thực hiện cơ chế tuyển dụng giáo viên như những viên chức thông thường đã và đang bộc lộ một số hạn chế: tuyển dụng đúng quy trình nhưng chú trọng đến kiến thức quản lý nhà nước nhiều hơn kỹ năng nghiệp vụ; khó tuyển được người giỏi vào ngành; chuyển biên chế suốt đời của giáo viên sang chế độ làm việc theo hợp đồng, hưởng lương theo vị trí việc làm, nhưng không có quy định đặc thù nên không thực hiện được công tác điều động, biệt phái giáo viên từ vùng có điều kiện kinh tế - xã hội thuận lợi lên vùng có điều kiện kinh tế - xã hội đặc biệt khó khăn công tác³.

- Việc thực hiện tinh giản biên chế theo yêu cầu chung gặp nhiều khó khăn đối với ngành Giáo dục vì đặc điểm nghề nghiệp của nhà giáo là dạy học và giáo dục theo cấp học, theo môn học. Số lượng biên chế tinh giản trong ngành giáo dục chủ yếu là do giáo viên nghỉ chế độ, chuyển công tác, dẫn tới khó khăn trong bố trí, sắp xếp giáo viên theo định mức, theo chuyên môn đào tạo khi thực hiện yêu cầu tuyển dụng theo quy định mới.

c) Về vị thế, vai trò của đội ngũ nhà giáo

Các chỉ thị, nghị quyết của Đảng và Nhà nước đã khẳng định vị thế, vai trò của đội ngũ nhà giáo trong sự phát triển chung của đất nước. Tuy nhiên, do chưa

³ Kết luận phiên giải trình "Việc thực hiện chính sách, pháp luật đối với giáo viên mầm non, phổ thông và vấn đề dạy học trong bối cảnh Covid-19" của Ủy ban Văn hóa, Giáo dục.

được luật hóa, hoặc luật hóa chưa đầy đủ nên thiếu cơ sở để thực hiện. Thực tế, các chế độ, chính sách đối với nhà giáo như lương, phụ cấp, chế độ đãi ngộ, chế độ thu hút, sự tôn vinh của xã hội đối với nhà giáo... chưa tương xứng với vị thế, vai trò thực sự của nhà giáo. Đời sống kinh tế của nhà giáo còn khó khăn, nhà giáo chưa thể sống được bằng lương, tiền lương của nhà giáo chưa thực sự là nguồn thu nhập chính bảo đảm đời sống cho nhà giáo, nhất là nhà giáo trẻ và giáo viên mầm non. Nhà giáo chưa nhận được sự quan tâm, bảo vệ xứng đáng từ xã hội, nên còn xảy ra nhiều sự việc đáng buồn về cách ứng xử từ xã hội, từ phụ huynh, người học đối với nhà giáo. Điều này dẫn tới tình trạng nhà giáo không an tâm công tác, một bộ phận nhà giáo bỏ việc, chuyển việc nhất là nhà giáo trẻ; đồng thời, đây cũng là nguyên nhân dẫn đến tình trạng không thu hút được người giỏi vào ngành sư phạm, nhiều địa phương, cơ sở giáo dục thiếu nguồn tuyển dụng để bổ sung số lượng nhà giáo còn thiếu để đáp ứng yêu cầu triển khai chương trình giáo dục, đào tạo...

Xuất phát từ những khó khăn, hạn chế, bất cập nêu trên tại Quốc hội đã thông qua Nghị quyết số/2024/QH15 ngày/...../2024 về Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2025, điều chỉnh Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2024 đã bổ sung dự án Luật Nhà giáo vào Chương trình xây dựng luật, pháp lệnh năm 2024, dự kiến cho ý kiến lần đầu tại Kỳ họp thứ 8, Quốc hội khóa XV.

II. MỤC ĐÍCH, QUAN ĐIỂM CHỈ ĐẠO

1. Mục đích

Thể chế hóa đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước về nhà giáo, nhất là quan điểm “Phát triển giáo dục là quốc sách hàng đầu”, nhà giáo "giữ vai trò quyết định trong việc bảo đảm chất lượng giáo dục"; phát triển đội ngũ nhà giáo đủ về số lượng, tốt về chất lượng là trọng tâm, xuyên suốt; xây dựng đội ngũ nhà giáo viên, tạo động lực cho người dạy, học và tôn vinh nhà giáo; góp phần hoàn thiện hệ thống pháp luật về giáo dục (trong đó có nhà giáo).

2. Quan điểm chỉ đạo

2.1. Tiếp tục luật hóa đầy đủ các quan điểm của Đảng và Nhà nước về nhà giáo.

2.2. Kiến tạo môi trường pháp lý thuận lợi để phát triển đội ngũ nhà giáo. Điều chỉnh các vấn đề về nhà giáo nhằm tạo khuôn khổ pháp lý đồng bộ, thống nhất, tạo điều kiện để nhà giáo yên tâm công tác, yêu nghề, tâm huyết và trách nhiệm với nghề. Quy định một số chính sách mới để thu hút, phát triển đội ngũ nhà giáo để đáp ứng yêu cầu điều chỉnh các quan hệ xã hội trong lĩnh vực quan trọng và đặc thù của nhà giáo.

2.3. Chuẩn hóa đội ngũ nhà giáo theo tinh thần Nghị quyết số 29 của Đảng và phù hợp với xu thế hội nhập quốc tế, sự phát triển của giáo dục, khoa học, công nghệ trên thế giới (nhất là trí tuệ nhân tạo) để thực hiện một trong ba đột phá chiến lược là đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao - những công dân toàn cầu, phát triển kinh tế xã hội của đất nước.

2.4. Đảm bảo sự bình đẳng giữa nhà giáo công lập và nhà giáo ngoài công lập; bảo đảm thống nhất công tác quản lý và bảo đảm chất lượng chuyên môn, nghiệp vụ giữa nhà giáo công lập và nhà giáo ngoài công lập, nhà giáo là người Việt Nam và nhà giáo là người nước ngoài.

2.5. Phù hợp với đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng và chính sách pháp luật của Nhà nước, phù hợp với tình hình thực tiễn và xu thế phát triển giáo dục trong bối cảnh toàn cầu hóa, xã hội hóa; đồng thời đảm bảo xây dựng theo hướng cụ thể, chi tiết, hạn chế tối đa việc phải ban hành các văn bản hướng dẫn để Luật có thể nhanh chóng, dễ dàng đi vào cuộc sống.

III. QUÁ TRÌNH XÂY DỰNG DỰ ÁN LUẬT

Việc soạn thảo dự án Luật Nhà giáo đã được Bộ Giáo dục và Đào tạo tiến hành theo đúng trình tự, thủ tục quy định tại Luật Ban hành văn bản quy phạm pháp luật, cụ thể như sau:

1. Thành lập Ban soạn thảo, Tổ biên tập.
2. Nghiên cứu các văn kiện, nghị quyết của Đảng, Hiến pháp năm 2013 về nhà giáo và rà soát các văn bản pháp luật có liên quan.
3. Biên dịch và tham khảo quy định của nhiều nước trên thế giới về nhà giáo.
4. Tổ chức các Hội thảo khoa học, tọa đàm với sự tham gia của các bộ, cơ quan ngang bộ, các trường đại học, đại diện cơ quan quản lý nhà nước về giáo dục tại các Tỉnh, thành phố, các chuyên gia, nhà khoa học, nhà hoạt động thực tiễn để góp ý kiến đối với dự thảo Luật.
5. Tổ chức lấy ý kiến các cơ quan, tổ chức, cá nhân có liên quan để xây dựng, hoàn thiện dự thảo Luật: đăng tải hồ sơ dự thảo Luật trên Cổng thông tin điện tử của Chính phủ và Cổng thông tin điện tử của Bộ Giáo dục và Đào tạo để lấy ý kiến rộng rãi của các cơ quan, tổ chức, cá nhân; gửi lấy ý kiến bằng văn bản của các bộ, ngành, địa phương và cơ quan, tổ chức liên quan. Các ý kiến đóng góp đã được Ban soạn thảo nghiên cứu, tiếp thu để chỉnh lý, hoàn thiện dự thảo Luật.
6. Ngày .../.../2024, Hội đồng thẩm định đã tiến hành thẩm định dự thảo Luật và cơ quan chủ trì soạn thảo đã tiếp thu, giải trình ý kiến của Hội đồng thẩm định.

IV. BỐ CỤC VÀ NỘI DUNG CƠ BẢN CỦA DỰ THẢO LUẬT

1. Bố cục

Bố cục của dự thảo Luật gồm 9 chương, 71 điều:

- Chương I. Quy định chung (từ Điều 1 đến Điều 7);
- Chương II. Hoạt động nghề nghiệp, quyền và nghĩa vụ của nhà giáo (từ Điều 8 đến Điều 11);
- Chương III. Chức danh, chuẩn nhà giáo và chứng chỉ hành nghề đối với Nhà giáo (từ Điều 12 đến Điều 17);
- Chương IV. Tuyển dụng, sử dụng nhà giáo (từ Điều 18 đến Điều 40);

- Chương V. Chính sách tiền lương, đãi ngộ, tôn vinh đối với nhà giáo (từ Điều 41 đến Điều 48);
- Chương VI. Đào tạo, bồi dưỡng và hợp tác quốc tế về nhà giáo (từ Điều 49 đến Điều 55);
- Chương VII. Quản lý nhà nước về nhà giáo (từ Điều 56 đến Điều 60);
- Chương VIII. Khen thưởng và xử lý vi phạm (từ Điều 61 đến Điều 66);
- Chương IX. Điều khoản thi hành (từ Điều 67 đến Điều 71).

2. Nội dung cơ bản

2.1. Về phạm vi điều chỉnh của Luật

Luật Nhà giáo quy định về nhà giáo; quyền và nghĩa vụ của nhà giáo; hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo; chức danh, chuẩn nhà giáo; tuyển dụng, sử dụng nhà giáo; chính sách tiền lương, đãi ngộ, tôn vinh đối với nhà giáo; đào tạo, bồi dưỡng và hợp tác quốc tế về nhà giáo; quản lý nhà nước về nhà giáo; khen thưởng và xử lý vi phạm đối với nhà giáo.

2.2. Đối tượng áp dụng

Luật Nhà giáo áp dụng đối với nhà giáo trong các cơ sở giáo dục theo quy định tại Luật Giáo dục (bao gồm cơ sở giáo dục công lập và ngoài công lập và cơ sở giáo dục thuộc cơ quan nhà nước, tổ chức chính trị, tổ chức chính trị - xã hội, lực lượng vũ trang nhân dân); cơ quan quản lý nhà nước về giáo dục, cơ quan quản lý giáo dục, cơ sở giáo dục và các tổ chức và cá nhân có liên quan.

2.3. Khái niệm Nhà giáo, vị trí, vai trò của nhà giáo

Luật Giáo dục năm 2019 quy định nhà giáo làm nhiệm vụ giảng dạy, giáo dục trong cơ sở giáo dục trừ cơ sở giáo dục quy định tại điểm c khoản 1 Điều 65 của Luật này. Nhà giáo giảng dạy ở cơ sở giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông, cơ sở giáo dục khác, giảng dạy trình độ sơ cấp, trung cấp gọi là giáo viên; nhà giáo giảng dạy từ trình độ cao đẳng trở lên gọi là giảng viên. Luật Giáo dục chưa nêu được hoạt động đặc thù nhà giáo, chuẩn nhà giáo; chưa phân định nhà giáo thực sự với những người đang công tác trong các cơ sở giáo dục có tham gia vào việc giáo dục học sinh nhưng chưa đáp ứng tiêu chuẩn của nhà giáo theo quy định. Đồng thời, vị trí, vai trò của nhà giáo chưa được xác định rõ ràng, ngoài tuyên ngôn sau: *“Nhà giáo có vai trò quyết định trong việc bảo đảm chất lượng giáo dục, có vị thế quan trọng trong xã hội, được xã hội tôn vinh”*.

Do đó, dự thảo Luật đưa ra khái niệm Nhà giáo là người làm nhiệm vụ giảng dạy, giáo dục trong cơ sở giáo dục (trừ cơ sở giáo dục quy định tại điểm c khoản 1 Điều 65 của Luật Giáo dục) và đạt chuẩn nhà giáo theo quy định. Theo đó, Nhà giáo gồm: (1) Nhà giáo giảng dạy, giáo dục trong cơ sở giáo dục mầm non, giáo dục phổ thông, giáo dục thường xuyên, trường chuyên biệt, dự bị đại học và các cơ sở giáo dục khác; nhà giáo giảng dạy, giáo dục trình độ sơ cấp, trình độ trung cấp theo quy định của Luật Giáo dục nghề nghiệp gọi là giáo viên; (2) Nhà giáo giảng dạy, giáo dục trong trường của cơ quan nhà nước, tổ chức chính trị, tổ chức chính trị - xã hội,

lực lượng vũ trang nhân dân; nhà giáo giảng dạy, giáo dục trình độ cao đẳng trở lên và nhà giáo làm nhiệm vụ đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức, viên chức gọi là giảng viên.

Đồng thời, xác định vị trí, vai trò của nhà giáo như sau: Nhà giáo là nguồn nhân lực chất lượng cao, là bộ phận quan trọng trong đội ngũ trí thức của đất nước, là lực lượng nòng cốt của ngành Giáo dục. Nhà giáo có vai trò quyết định trong việc đảm bảo chất lượng giáo dục và chất lượng nguồn nhân lực; là nhân tố chủ đạo trong việc nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài; góp phần quan trọng trong việc xây dựng xã hội học tập, xây dựng nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc.

2.4. Quy định về hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo, về quyền và nghĩa vụ của nhà giáo, về các hành vi bị nghiêm cấm

- Về hoạt động nghề nghiệp: Khác với các ngành nghề khác, đối tượng tác động trực tiếp của nhà giáo là người học, sản phẩm của nhà giáo là sự hình thành, phát triển nhân cách của người học, do đó hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo khác hoàn toàn so với các ngành nghề khác. Hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo được thực hiện theo năm học hoặc khóa học. Hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo được cụ thể hóa theo từng cấp học và trình độ đào tạo.

- Về quyền và nghĩa vụ của nhà giáo: Thống nhất các quy định về quyền và nghĩa vụ hiện đang được quy định tại các Luật có liên quan, đồng thời bổ sung thêm các quyền và nghĩa vụ để phù hợp với bối cảnh mới. Cụ thể như sau:

+ Xác định quyền và nghĩa vụ của nhà giáo theo hướng tăng quyền tự chủ, sáng tạo trong hoạt động giảng dạy và giáo dục của nhà giáo, quyền được áp dụng các biện pháp kỷ luật tích cực trong giáo dục và bản quyền sở hữu trí tuệ đối với các nội dung sáng tạo, đổi mới trong giáo dục; quyền được làm việc trong môi trường an toàn, được tôn trọng, bảo vệ nhân phẩm, danh dự, thân thể; được đối xử bình đẳng trong hoạt động và thăng tiến nghề nghiệp...

+ Bảo đảm quyền của nhà giáo đi đôi với nghĩa vụ của nhà giáo, tăng cường nghĩa vụ của nhà giáo trong việc bảo vệ và hỗ trợ học sinh và việc “bảo đảm liên chính học thuật”...

- Về các hành vi bị nghiêm cấm: Để đảm bảo chất lượng giáo dục và đào tạo, đảm bảo môi trường an toàn cho nhà giáo hoạt động nghề nghiệp, dự thảo Luật quy định các hành vi bị nghiêm cấm đối với cả nhà giáo và các tổ chức, cá nhân có liên quan.

2.5. Chức danh, chuẩn nhà giáo, chuẩn người đứng đầu cơ sở giáo dục

Để nâng cao tính chuyên nghiệp của nghề dạy học; làm căn cứ thực hiện tuyển dụng, sử dụng, đào tạo, bồi dưỡng nhằm phát triển đội ngũ nhà giáo; cụ thể hóa chủ trương “chuẩn hóa đội ngũ” của Đảng tại Nghị quyết số 29-NQ/TW, dự thảo quy định chức danh, chuẩn nhà giáo thống nhất đối với cả nhà giáo công lập, dân lập, tư thục. Việc thực hiện quy định chức danh, chuẩn nhà giáo giúp thống nhất

quản lý đối với tất cả nhà giáo, đảm bảo chất lượng nhà giáo nói chung và tạo cơ hội học tập bình đẳng của người học ở tất cả vùng miền, loại hình cơ sở giáo dục.

** Chức danh nhà giáo*

Chức danh nhà giáo là căn cứ để cơ quan quản lý giáo dục, cơ sở giáo dục xây dựng đề án vị trí việc làm; thực hiện tuyển dụng, sử dụng, quản lý và thực hiện chế độ, chính sách đãi ngộ, tôn vinh đối với nhà giáo.

Chức danh nhà giáo trong các cơ sở giáo dục bao gồm: Giáo viên mầm non; giáo viên tiểu học; giáo viên trung học cơ sở; giáo viên trung học phổ thông; giáo viên dự bị đại học; giáo viên giáo dục thường xuyên; giáo viên giáo dục nghề nghiệp; giảng viên cao đẳng sư phạm; giảng viên giáo dục nghề nghiệp; giảng viên đại học.

Dự thảo Luật kế thừa các quy định hiện hành về xếp hạng nhà giáo, theo đó, Mỗi chức danh nhà giáo được phân loại như sau:

- Giáo viên, giáo viên chính, giáo viên cao cấp;
- Trợ giảng, giảng viên, giảng viên chính, giảng viên cao cấp (bao gồm cả giáo sư, phó giáo sư).

** Chuẩn nhà giáo*

Chuẩn nhà giáo là hệ thống phẩm chất, năng lực mà nhà giáo cần đạt được để thực hiện quyền và nghĩa vụ của mình trong các cơ sở giáo dục, bao gồm các tiêu chuẩn áp dụng cho từng chức danh nhà giáo.

Chuẩn nhà giáo bao gồm các tiêu chuẩn về (1) Phẩm chất, đạo đức nhà giáo; (2) Trình độ đào tạo, bồi dưỡng; (3) Năng lực chuyên môn, nghiệp vụ; (4) Nhiệm vụ theo cấp chức danh nhà giáo; (5) Sức khỏe.

** Chuẩn người đứng đầu cơ sở giáo dục*

Dự thảo Luật quy định chuẩn người đứng đầu cơ sở giáo dục là hệ thống các yêu cầu về phẩm chất, năng lực mà người đứng đầu cơ sở giáo dục cần đạt được để đáp ứng nhiệm vụ lãnh đạo, quản trị cơ sở giáo dục.

Người đứng đầu cơ sở giáo dục phải bảo đảm đạt chuẩn nhà giáo và các tiêu chuẩn về quản trị cơ sở giáo dục gồm có: (1) Xây dựng sứ mệnh, tầm nhìn, chiến lược, đề án, kế hoạch phát triển nhà trường; (2) Quản trị hoạt động và chất lượng giáo dục; (3) Quản trị nhân sự; (4) Quản trị tổ chức, hành chính; (5) Quản trị tài chính; (6) Quản trị cơ sở vật chất và công nghệ; (7) Xây dựng môi trường giáo dục; (8) Thực hiện quy định về dân chủ ở cơ sở và kiểm tra nội bộ cơ sở giáo dục.

2.6. Chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo

Để có căn cứ pháp lý cụ thể, rõ ràng về người có “tư cách” nhà giáo, xứng đáng với danh xưng “nhà giáo”; đảm bảo nhà giáo là người đạt chuẩn, đáp ứng yêu cầu giảng dạy, giáo dục tại cơ sở giáo dục và có khả năng hoạt động nghề nghiệp có hiệu quả và làm tăng niềm tự hào nghề nghiệp đối với những người được gọi là “nhà giáo”, dự thảo Luật quy định về chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo. Bên cạnh thuận lợi trong công tác quản lý nhà giáo thì chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo giúp nhà giáo thuận lợi hơn khi tham gia các hoạt động giảng dạy, giáo dục tại các

quốc gia khác theo các chương trình hợp tác quốc tế về nhà giáo; thuận lợi cho việc chuyển chuyên nhà giáo giữa các cơ sở giáo dục, giữa cơ sở giáo dục công lập và dân lập, tư thục; thuận lợi cho người quay trở lại làm nhà giáo sau một thời gian thực hiện nhiệm vụ công việc khác theo phân công của cơ quan có thẩm quyền...

Một số nội dung quy định chính về chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo như sau:

- Chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo có giá trị sử dụng trong toàn quốc và quốc gia khác theo chương trình hợp tác quốc tế với Việt Nam. Mỗi nhà giáo được cấp một (01) hoặc hơn một (01) chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo.

- Các trường hợp được cấp chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo gồm có: (1) Nhà giáo đang giảng dạy, giáo dục trong các cơ sở giáo dục công lập, dân lập, tư thục đạt chuẩn nhà giáo trước ngày Luật này có hiệu lực thi hành; (2) Nhà giáo được tuyển dụng vào các cơ sở giáo dục công lập, dân lập, tư thục đạt chuẩn nhà giáo sau ngày Luật này có hiệu lực thi hành nếu đạt yêu cầu của kỳ sát hạch chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo; (3) Nhà giáo đã nghỉ hưu nhưng chưa được cấp chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo (nếu có nhu cầu); (4) Nhà giáo nước ngoài nếu đáp ứng điều kiện theo quy định của cơ quan có thẩm quyền và có nhu cầu.

- Người có chứng chỉ hành nghề hoặc các văn bản có giá trị tương đương do cơ quan, tổ chức có thẩm quyền của nước ngoài cấp được công nhận tương đương với chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo khi được thừa nhận theo điều ước quốc tế mà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là thành viên hoặc thỏa thuận quốc tế mà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam là bên ký kết và còn hiệu lực.

2.7. Tuyển dụng nhà giáo

Dự thảo Luật quy định việc tuyển dụng nhà giáo phải căn cứ vào đề án vị trí việc làm; chuẩn nhà giáo; chương trình giáo dục, đào tạo; quỹ tiền lương nhằm bảo đảm đủ số lượng, cơ cấu nhà giáo giảng dạy, giáo dục. Đồng thời, đảm bảo các nguyên tắc chung, thống nhất với công tác tuyển dụng đối với viên chức các ngành khác và đảm bảo các nguyên tắc đặc thù phù hợp với hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo nhằm lựa chọn đúng người đáp ứng yêu cầu của vị trí việc làm, chuẩn nhà giáo, chức danh nhà giáo. Việc tuyển dụng nhà giáo được thực hiện thông qua phương thức xét hồ sơ và thực hành sư phạm để đánh giá phẩm chất, năng lực theo chuẩn nhà giáo.

Để đảm bảo tính tôn nghiêm của nghề dạy học và lựa chọn được người có phẩm chất, đạo đức để trở thành nhà giáo, dự thảo Luật Nhà giáo còn quy định các trường hợp không được đăng ký dự tuyển gồm có: người đã có tiền án, tiền sự hoặc bị truy cứu trách nhiệm hình sự đối với các tội xâm phạm an ninh quốc gia, các tội xâm phạm tính mạng, sức khỏe, nhân phẩm, danh dự của con người theo quy định của Bộ luật Hình sự.

2.8. Hợp đồng nhà giáo

Dự thảo Luật Nhà giáo quy định hợp đồng nhà giáo gồm có: Hợp đồng làm việc xác định thời hạn, Hợp đồng làm việc không xác định thời hạn, Hợp đồng lao

động xác định thời hạn, Hợp đồng lao động không xác định. Trong đó, hợp đồng làm việc được sử dụng đối với nhà giáo giảng dạy, giáo dục trong cơ sở giáo dục công lập và hợp đồng lao động được sử dụng đối với nhà giáo giảng dạy, giáo dục trong cơ sở giáo dục ngoài công lập. Đồng thời, loại hợp đồng không xác định thời gian được áp dụng đối với nhà giáo đã được cấp chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo để đảm bảo tính ổn định, lâu dài trong công tác sử dụng nhà giáo, giúp nhà giáo an tâm công tác.

Các quy định khác liên quan đến hợp đồng nhà giáo (nội dung, hình thức, việc thay đổi nội dung, ký kết tiếp, tạm hoãn, chấm dứt hợp đồng nhà giáo, đơn phương chấm dứt hợp đồng nhà giáo, giải quyết tranh chấp về hợp đồng nhà giáo) thực hiện thống nhất với các quy định chung đối với viên chức và người lao động.

2.9. Sử dụng nhà giáo

Để có căn cứ phân công, bố trí nhà giáo, Luật Nhà giáo quy định về chế độ làm việc nhà giáo, tuổi nghỉ hưu của nhà giáo, việc kéo dài tuổi nghỉ hưu đối với nhà giáo; điều động, chuyển, biệt phái và phân công nhà giáo dạy liên trường. Cụ thể như sau:

- Chế độ làm việc của nhà giáo là hệ thống các quy định để nhà giáo hoàn thành các hoạt động giảng dạy, giáo dục phù hợp với từng cấp học và trình độ đào tạo; hoạt động nghiên cứu khoa học, hướng dẫn thực hành, tham gia học bồi dưỡng, sinh hoạt chuyên môn, công tác kiêm nhiệm và các nhiệm vụ khác được cấp có thẩm quyền giao. Chế độ làm việc của nhà giáo được xây dựng bảo đảm đúng quy định của Bộ Luật Lao động và phù hợp với hoạt động nghề nghiệp và quy đổi thành thời gian làm việc theo tuần, năm học và thời gian nghỉ trong năm của nhà giáo. Người đứng đầu cơ sở giáo dục theo thẩm quyền có thể bố trí nhà giáo thực hiện nhiệm vụ kiêm nhiệm nhưng phải đảm bảo quy định về chế độ làm việc, phù hợp với năng lực của nhà giáo, đảm bảo công bằng giữa các nhà giáo trong cơ sở giáo dục và có sự đồng thuận của nhà giáo đó. Chế độ làm việc được quy định cụ thể đối với từng cấp học và trình độ đào tạo.

- Chế độ nghỉ hưu và kéo dài thời gian làm việc đối với nhà giáo:

+ Về chế độ nghỉ hưu thì thực hiện thống nhất theo quy định của Bộ luật Lao động. Riêng giáo viên mầm non được giảm tuổi nghỉ hưu so với các nhà giáo khác (nghỉ hưu khi đủ 55 tuổi) đảm bảo phù hợp với yêu cầu triển khai chương trình giáo dục mầm non và phù hợp với hiện trạng điều kiện lao động của giáo viên mầm non (hiện đã có báo cáo kết quả nghiên cứu khoa học chứng minh điều kiện lao động của giáo viên mầm non nằm trong các chỉ số nghề “nặng nhọc”).

+ Để đáp ứng yêu cầu xây dựng, phát triển đội ngũ tri thức theo tinh thần của Nghị quyết số 45, dự thảo Luật quy định việc kéo dài thời gian làm việc đối với nhà giáo có chức danh giáo sư, phó giáo sư và có trình độ tiến sĩ đang công tác tại cơ sở giáo dục để tiếp tục giảng dạy, nghiên cứu khoa học. Đồng thời, cho phép cơ sở giáo dục có thể ký hợp đồng lao động với người hưởng chế độ hưu trí nếu đơn vị có nhu cầu và người hưởng chế độ hưu trí có nguyện vọng.

- Điều động, chuyển chuyên, biệt phái và phân công nhà giáo dạy liên cơ sở giáo dục: Để khắc phục tình trạng thừa - thiếu cục bộ giáo viên theo môn học và theo định mức, bên cạnh quy định về biệt phái nhà giáo, dự thảo Luật Nhà giáo bổ sung quy định mới về việc điều động, chuyển chuyên và phân công nhà giáo dạy liên cơ sở giáo dục. Đồng thời, giao thẩm quyền cho các cơ quan quản lý giáo dục thực hiện việc điều động, chuyển chuyên, biệt phái và phân công nhà giáo dạy liên cơ sở giáo dục để kịp thời xử lý các tình huống trong công tác sử dụng nhà giáo và đảm bảo các nguyên tắc đặc thù đối với hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo và các yêu cầu triển khai chương trình giáo dục.

2.10. Đánh giá nhà giáo

Khác với viên chức các ngành, lĩnh vực khác, hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo diễn ra theo năm học hoặc khóa học, do đó, việc đánh giá nhà giáo theo năm hành chính như quy định hiện hành chưa thực sự phù hợp. Đồng thời, các sản phẩm của hoạt động nghề nghiệp cũng mang tính đặc trưng không giống như các ngành nghề khác. Do đó, Luật Nhà giáo quy định việc đánh giá nhà giáo phải được thực hiện trên cơ sở đánh giá mức độ hoàn thành nhiệm vụ của nhà giáo, quá trình nhà giáo rèn luyện phẩm chất, nâng cao năng lực nghề nghiệp gắn với các tiêu chí nghề nghiệp theo chuẩn nhà giáo và được thực hiện định kỳ hằng năm theo năm học hoặc thực hiện tại thời điểm bất kỳ để phục vụ công tác quản lý nhà giáo theo quy định.

2.11. Chính sách tiền lương, đãi ngộ, tôn vinh đối với nhà giáo

Các chính sách về tiền lương, chính sách hỗ trợ, chính sách ưu đãi đối với nhà giáo được quy định tại dự thảo Luật nhằm cụ thể hóa chủ trương của Đảng tại Nghị quyết số 29-NQ/TW “*tiền lương của nhà giáo được ưu tiên xếp cao nhất trong bảng lương theo vị trí việc làm, chức danh và chức vụ lãnh đạo theo quy định của Chính phủ*”. Đồng thời, giúp nhà giáo yên tâm làm việc, cống hiến và phát triển nghề nghiệp; thu hút, trọng dụng và ưu đãi với người có tài năng làm nhà giáo; thu hút nhà giáo về công tác và công tác lâu dài trong ngành Giáo dục, đặc biệt ở các vùng khó khăn...

Theo đó, dự thảo Luật Nhà giáo quy định như sau:

- Tiền lương của nhà giáo được ưu tiên xếp cao nhất so với hệ thống thang bậc lương hành chính sự nghiệp. Tiền lương và các chính sách theo lương của các nhà giáo công tác tại các cơ sở giáo dục tự chủ không ít hơn tiền lương và các chính sách theo lương của nhà giáo có cùng trình độ đào tạo, cùng thâm niên, cùng chức danh trong các cơ sở giáo dục chưa tự chủ và không thấp hơn mức lương tối thiểu vùng theo quy định của Chính phủ. Nhà giáo công tác ở các ngành, lĩnh vực có chế độ đặc thù thì được hưởng chế độ đặc thù.

- Nhà nước có chính sách hỗ trợ nhà giáo trẻ; nhà giáo công tác ở vùng khó khăn; nhà giáo dạy trường chuyên biệt, nhà giáo dạy trẻ khuyết tật, nhà giáo dạy tiếng dân tộc thiểu số, nhà giáo dạy tăng cường tiếng Việt cho học sinh người dân tộc thiểu số, dạy các môn năng khiếu, nghệ thuật; có chính sách thu hút đối với người có tài năng để trở thành nhà giáo; có chính sách thu hút nhà giáo về công tác và công tác lâu dài ở vùng đồng bào dân tộc thiểu số và miền núi, các xã đặc biệt khó khăn

vùng bãi ngang ven biển, các xã có điều kiện kinh tế - xã hội đặc biệt khó khăn, các xã đảo, hải đảo, xã biên giới, xã an toàn khu theo quy định của Chính phủ. Các chính sách thu hút và ưu đãi như: nhà công vụ, chế độ phụ cấp, chế độ trợ cấp, chính sách đào tạo, bồi dưỡng, khám bệnh định kỳ hằng năm, hỗ trợ học phí cho con của nhà giáo, ưu tiên tuyển dụng,... Ngoài ra, khuyến khích địa phương ban hành các chính sách đặc thù để hỗ trợ, thu hút nhà giáo; cơ sở giáo dục hỗ trợ nhà giáo thông qua quỹ khuyến khích, phát triển đội ngũ nhà giáo.

Để tăng cường thêm nguồn lực, huy động được các lực lượng tham gia vào công tác phát triển đội ngũ nhà giáo, Luật Nhà giáo còn quy định về quỹ khuyến khích, phát triển đội ngũ nhà giáo và tổ chức xã hội - nghề nghiệp của nhà giáo:

- Quỹ khuyến khích, phát triển đội ngũ nhà giáo là quỹ không vì lợi nhuận; dùng để hỗ trợ đào tạo, bồi dưỡng nhà giáo; hỗ trợ nhà giáo và thân nhân nhà giáo có hoàn cảnh khó khăn; khen thưởng, tôn vinh nhà giáo. Quỹ khuyến khích, phát triển đội ngũ nhà giáo không sử dụng kinh phí từ ngân sách nhà nước mà huy động từ các nguồn lực hợp pháp trên tinh thần tự nguyện hỗ trợ từ các tổ chức, cá nhân, các doanh nghiệp, cựu học sinh - sinh viên thành đạt... có mong muốn đóng góp cho sự phát triển của đội ngũ nhà giáo. Trong đó, nguồn lực có thể được trích từ lợi nhuận hợp pháp của cơ sở giáo dục (nếu có) không tính vào học phí và các khoản thu, khoản đóng góp của người học và nhà giáo. Quỹ khuyến khích, phát triển đội ngũ nhà giáo hoạt động theo các quy định hiện hành của Nhà nước về quỹ hỗ trợ, từ thiện.

- Tổ chức xã hội - nghề nghiệp của nhà giáo là tổ chức tập hợp những người đã và đang làm nhà giáo, cán bộ quản lý giáo dục nhằm góp phần xây dựng và phát triển đội ngũ nhà giáo theo chủ trương, định hướng, yêu cầu đổi mới giáo dục.

Việc tôn vinh không chỉ được thực hiện đối với nhà giáo có công trạng, thành tích và cống hiến trong công tác, hoạt động nghề nghiệp mà còn được thực hiện đối với các cơ quan, tổ chức, cá nhân có nhiều đóng góp cho việc xây dựng, phát triển đội ngũ nhà giáo đảm bảo các quy định về thi đua, khen thưởng theo quy định của Chính phủ và phù hợp với yêu cầu hoạt động nghề nghiệp đối với nhà giáo.

2.12. Đào tạo, bồi dưỡng và hợp tác quốc tế về nhà giáo

Để tạo cơ sở pháp lý cho việc thực hiện đào tạo người có nguyện vọng trở thành nhà giáo ở các cấp học và trình độ đào tạo; bồi dưỡng trong suốt quá trình hoạt động nghề nghiệp sau khi đã trở thành nhà giáo qua đó chuẩn hóa, nâng cao chất lượng nhà giáo, giúp nhà giáo phát triển chuyên môn đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục và hội nhập quốc tế trong bối cảnh cuộc cách mạng công nghiệp 4.0, tạo điều kiện cho nhà giáo tự do học thuật, phát triển chuyên môn liên tục, dự thảo Luật Nhà giáo quy định cụ thể các nội dung về đào tạo, bồi dưỡng nhà giáo như sau:

- Đào tạo nhà giáo là quá trình giúp người học có nguyện vọng trở thành nhà giáo đạt kiến thức, kỹ năng, phẩm chất và năng lực đáp ứng các quy định về chuẩn nhà giáo. Đào tạo nhà giáo gồm đào tạo người có nguyện vọng trở thành giáo viên (tại trường sư phạm, cơ sở giáo dục có khoa sư phạm, trường sư phạm kỹ thuật) và giảng viên (tại cơ sở giáo dục cao đẳng, đại học).

- Bồi dưỡng nhà giáo là quá trình tiếp tục nâng cao, cập nhật kiến thức chuyên môn, kỹ năng sư phạm, rèn luyện phẩm chất và năng lực giúp nhà giáo phát triển và thăng tiến trong hoạt động nghề nghiệp sau khi đã trở thành nhà giáo. Bồi dưỡng nhà giáo nhằm mục đích bổ sung, cập nhật, nâng cao kiến thức chuyên môn, nghiệp vụ, kỹ năng sư phạm; phát triển nghề nghiệp liên tục; học tập suốt đời.

Đồng thời, để hoàn thiện cơ sở pháp lý đề thúc đẩy hợp tác quốc tế về nhà giáo nhằm góp phần xây dựng và phát triển đội ngũ nhà giáo theo hướng chuẩn hóa, hiện đại hóa, hội nhập quốc tế; khẳng định vị thế của nhà giáo Việt Nam trong hoạt động giảng dạy, giáo dục, nghiên cứu khoa học so với nhà giáo ở các nền giáo dục tiên tiến trong khu vực và trên thế giới, dự thảo Luật Nhà giáo quy định các nội dung về hợp tác quốc tế về nhà giáo bao gồm việc nhà giáo ra nước ngoài học tập, giảng dạy, nghiên cứu khoa học, trao đổi học thuật và nhà giáo nước ngoài vào Việt Nam giảng dạy, nghiên cứu khoa học, trao đổi học thuật.

2.13. Quản lý nhà nước về nhà giáo

Dự thảo Luật Nhà giáo quy định các nguyên tắc quản lý nhà nước về nhà giáo để đảm bảo khắc phục những bất cập trong công tác tuyển dụng, sử dụng và quản lý nhà giáo trong thời gian qua, phù hợp với những đặc trưng riêng biệt trong hoạt động nghề nghiệp của nhà giáo và phát huy được vị thế, vai trò của nhà giáo. Đồng thời, bảo đảm sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, sự thống nhất quản lý nhà nước của Chính phủ, tăng cường trách nhiệm của Bộ Giáo dục và Đào tạo và Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội, các cơ quan quản lý giáo dục các cấp trong công tác quản lý nhà nước về nhà giáo theo thẩm quyền quản lý. Đảm bảo vai trò chủ trì của Bộ Nội vụ trong việc tham mưu, trình cấp có thẩm quyền quyết định số lượng và phân bổ biên chế nhà giáo. Tăng cường phân cấp quản lý và bảo đảm quyền tự chủ gắn với trách nhiệm giải trình của cơ sở giáo dục trong việc xây dựng và phát triển đội ngũ nhà giáo.

V. TÍNH THỐNG NHẤT, ĐỒNG BỘ VÀ TƯƠNG THÍCH VỚI CÁC LUẬT, ĐIỀU ƯỚC QUỐC TẾ LIÊN QUAN

Trong quá trình soạn thảo, Ban soạn thảo đã rà soát, xây dựng hồ sơ dự án Luật bảo đảm tính thống nhất với các luật như: Luật Giáo dục, Luật Giáo dục đại học, Luật Giáo dục nghề nghiệp, Luật Cán bộ, công chức, Luật Viên chức, Luật Công đoàn, Luật Tổ chức chính quyền địa phương, Luật Bảo hiểm xã hội, Bộ luật Lao động... Đồng thời, dự kiến các phương án sửa đổi các luật nêu trên (trong trường hợp dự án có nội dung còn chưa thống nhất, đồng bộ). Ngoài ra, bảo đảm tính tương thích với các điều ước quốc tế có liên quan, thể hiện tại các tài liệu kèm theo hồ sơ dự án Luật này.

VI. NHỮNG VẤN ĐỀ XIN Ý KIẾN

1. Chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo

Trong quá trình soạn thảo, Ban soạn thảo và các chuyên gia, nhà khoa học hiện vẫn còn có quan điểm khác nhau về việc cấp chứng chỉ hành nghề.

Cơ quan chủ trì soạn thảo đã dự thảo phương án như trong dự thảo Luật Nhà

giáo, đồng thời tiếp tục xin ý kiến của các cơ quan, tổ chức, cá nhân về việc quy định đối với chứng chỉ hành nghề đối với nhà giáo tại Luật này.

2. Việc nghiên cứu nhóm đối tượng nhân sự giáo dục khác hoạt động trong cơ sở giáo dục (thiết bị thí nghiệm, thư viện, giáo vụ, tư vấn học sinh, hỗ trợ giáo dục người khuyết tật) có phải là nhà giáo không

Trong quá trình soạn thảo, Ban soạn thảo nhận được một số ý kiến đề xuất cần xem xét, quy định nhóm đối tượng này cũng là nhà giáo. Nội dung này chưa được thể hiện trong dự thảo, Ban soạn thảo tiếp tục xin ý kiến của các cơ quan, tổ chức, cá nhân.

Trên đây là Tờ trình về Luật Nhà giáo. Bộ Giáo dục và Đào tạo kính trình Chính phủ xem xét, quyết định./.

Nơi nhận:

- Như trên;
- Các Phó Thủ tướng Chính phủ (để b/c);
- Văn phòng Quốc hội (để b/c);
- Văn phòng Chính phủ (để b/c);
- Văn phòng Chủ tịch nước (để b/c);
- Ủy ban VHGDNTNND của QH (để b/c);
- Bộ Tư pháp (để b/c);
- Lưu: VT, PC, NGCBQLGD.

BỘ TRƯỞNG

Nguyễn Kim Sơn